

Lichen i jego świat

Cena	16,00 zł
Dostępność	Książka dostępna
Numer katalogowy	LC
Kod CN	4901

Opis książki

barwny album-przewodnik po sanktuarium maryjnym w Licheniu, format 210 x 243 mm, papier kredowy, twarda oprawa, sztyty nićmi, 80 barwnych fotografii

Autorka: Katarzyna Marciniak
Wyd. 1, 1999
ISBN 83-87666-13-0
ss. 80

Barwny album-przewodnik po sanktuarium maryjnym, miejscu, w którym zbudowano największą bazylikę w Polsce. Książka zawiera informacje o historii tego niezwykłego miejsca, przedstawia szereg legend związanych z objawieniem i cudownymi uzdrowieniami, opowiada o niepowtarzalnej sztuce i licheńskich pielgrzymach.

UWAGA! Jest to album z 1999 roku i nie zawiera szerszego opisu bazyliki licheńskiej ani współczesnych zdjęć a jedynie zdjęcia z okresu budowy z 1997 i 1998 roku.

Spis treści

1. Historia obrazu Matki Bożej Licheńskiej

2. Lichen w dokumentach, legendach i opowieściach okolicznych mieszkańców

Dzieje parafii i początki kultu Matki Bożej Licheńskiej
Rozwój kultu Pani Licheńskiej. Rozbudowa Sanktuarium
Lichen pod opieką księży marianów

3. Sztuka licheńska

Odniesienia biblijne
Odniesienia religijne
Odniesienia patriotyczne
Odniesienia moralizatorskie

4. Pielgrzymi licheńscy

Charakterystyka uczestników pielgrzymek
Sanktuarium w oczach pątników

Zakończenie
Przypisy
Bibliografia

Przykładowe strony albumu

Widok kościoła św. Doroty z placu Koronacyjnego

blińskiego, skoro zakaz kwestowania obejmował obszar całej parafii.

Opis przedwojennego odpustu zachował się dzięki sporowi pomiędzy Janem Brylem a hrabią Kwileckim i jego rządcą panem Wrzaliakiem. Spór miał miejsce w 1929 roku i dotyczył karuzelarzy przybywających na odpust licheński³². W odpuscie tym brało udział około 10 tysięcy wiernych. W uroczystościach uczestniczyło pierwszego dnia 16 duchownych, drugiego przybyło dodatkowo 27 księży i 6 kleryków. Na licheńskim odpuscie byli również handlarze, karuzelarze i katarzyniarze. Z listu proboszcza J. Bryła adresowanego do Kurii Włocławskiej dowiadujemy się m.in., że *bębnieniami, trąbieniami i nawoływaniem* taki tworzyli zgielk, że *nawet obojętni na uroczystości religijne wyrażali swoje niezadowolenie. Przy takim zgielku nie można było słyszeć kapłanów wprowadzających kompanie ani przemówień,*

*ani kazań wygłaszanych z balkonu na zewnątrz kościoła, a księża nie słysząc spowiedzi przy takim zgielku opuszczali konfesjonały*³³.

Uchwycenie obrazu Sanktuarium sprzed lat okazało się niemal niemożliwe, bowiem mieszkańcy Lichenia i okolic z chęcią opowiadają o tym, jak miejsce kultu wygląda obecnie, natomiast niechętnie wspominają dawne lata. Fakt ten powiązać należy z biedą, która tam wówczas panowała. Odzwierciedla to również tłumaczenie przez mieszkańców nazwy wioski – Licheń to według nich lichota, bieda, piaski, nieurodzajne ziemie, gliniane chaty kryte strzechą. Bieda w okolicy była ogromna. Większość ziem należała do majątku Kwileckich, którzy mieli swe pałace w Gosławicach i Malińcu. W Licheniu, w miejscu gdzie obecnie jest Ośrodek Zdrowia, stały gliniano-ceglane czworaki. Ludzie, którzy pracowali w dobrach Kwileckich byli tak nędznie opłacani, że

przygotowań. Wówczas to zbadano historię obrazu oraz historię kultu Matki Bożej Licheńskiej. Ksiądz Leon Szeląg, przełożony Polskiej Prowincji Zgromadzenia Księża Marianów, powołał specjalną komisję badającą kult maryjny w Licheniu. Komisja stwierdziła, iż obraz jest dawnego pochodzenia (wiek jego oszacowano na 300 lat), że jest czczony nie tylko w sąsiadujących z Licheniem parafiach, lecz również na terenie całej diecezji włocławskiej oraz w innych diecezjach Polski. Nadto komisja potwierdziła niezwykłą żywotność kultu. Z zebranych dokumentów wynika, iż Matka Boża Licheńska szczególnie sprzyja dzieciom i młodzieży³⁸. Obecnie – według ankietowanych z Lichenia i pielgrzymów – Matka Boża Licheńska tak samo opiekuje się dziećmi, jak i dorosłymi.

15 listopada 1966 roku ks. Stefan kardynał Wyszyński przyjmuje obowiązek koronacji obrazu, trzy miesiące później powstaje komitet koronacyjny, na czele którego stanął biskup Kazimierz Majdański. W skład komitetu weszli: ks. L. Szeląg – prowincjał Zgromadzenia Księża Marianów, ks. kanonik A. Łas-

24 Fragment obrazu Matki Bożej Licheńskiej

Grobowiec Mikołaja Sikacza

sa – kierownik Wydziału Duszpasterstwa, ks. A. Suwart – dziekan kleczewski oraz księża marianie – E. Makulski, H. Golian i S. Zambrzycki. Szacowano, iż na uroczystości koronacyjne przybędzie około 100 tysięcy wiernych. W Sanktuarium Licheńskim trwały prace przygotowawcze. Między innymi wybudowano szerokie schody prowadzące z kościoła do podnóża wzgórza, odmalowano i przebudowano kościół. Postawiono nowe grobowce Mikołajowi Sikaczowi i Tomaszowi Kłossowskiemu. Obraz poddany został pracom konserwatorskim w Warszawie.

Uroczystości koronacyjne trwały kilka dni. Do Lichenia przybyło 120 tysięcy pielgrzymów. W święcie tym brało udział około 300 księży, 100 siostr zakonnych oraz 26 biskupów. O rozmiarach uroczystości świadczy również fakt, że przez te dni działało 120 konfesjonałów oraz że od niedzieli do piątku rozdano 25 tysięcy komunii świętych. 17 sierpnia był dniem skupienia młodzieży akademickiej i maturzystów. Przybyło nań około 400 młodych osób. Kolejny dzień dedykowany był matkom z małymi dziećmi, a w ostatnim dniu uroczystości, 19 sierpnia, spotkano się z chorymi.

Krzyżowe: pierwsza, największa, wchodzi w skład architektoniczno-tematyczno-stylistyczny Golgoty, druga funkcjonuje poza nią, w obrębie parku okalającego kościół św. Doroty, trzecia znajduje się w kościele Matki Boskiej Częstochowskiej, czwarta – w kościele św. Doroty. Przedstawienia różnią się stylistycznie, gdyż wykonane były w różnym czasie przez różnych autorów.

Droga Krzyżowa na Golgotcie została zaprojektowana i wykonana przez Olę Bajkowską. Jest integralną częścią Golgoty. Idąc na szczyt Kalwarii przechodzi się pod łukami przedstawiającymi kolejne stacje ostatniej drogi Jezusa Chrystusa. Stacje te – betonowe płaskorzeźby, wmontowane w kamienno-betonowo-szklaną konstrukcję licheńskiej Golgoty – nawiązują do relacji ewangelicznych. Tworzą całość z architekturą Golgoty, jej pejzażem i przyrodą, dzięki czemu stanowią o jej narracyjnym charakterze.

Stacje Drogi Krzyżowej, wytyczonej pośród ścieżek w parku okalającym Sanktuarium, to kapliczki skrzynkowe na słupach, a w nich plafonowe przedstawienia ostatniej drogi Chrystusa. Wykonano je w stylu manierystyczno-barokowym. Płaszczyznę, w której umieszczono wizerunki Chrystusa, okalają pozłocane woluty. Prawdopodobnie plafony te tworzyły pierwotny wystrój kościoła św. Doroty. Droga Krzyżowa w kościele Matki Boskiej Częstochowskiej to współczesna, niezwykle oryginalna malarska wizja ostatniej drogi Chrystusa, wykonana przez Ewę Firscht. Drogę Krzyżową znajdującą się w kościele św. Doroty tworzą drewniane płaskorzeźby.

Droga Chrystusa na Kalwarię zakończyła się ukrzyżowaniem i śmiercią. Jest to motyw najczęściej przedstawiany w sztuce chrześcijańskiej. Popularność ukrzyżowania uzasadniona jest dogmatycznie i liturgicznie. Chrystus poprzez swoją dobrowolną śmierć

46 Stacja IV Drogi Krzyżowej, Golgota

ski Stefana kardynała Wyszyńskiego. Przedstawienie to odbiega nieco od kanonu piety. Ukazuje młodą, siedzącą kobietę, wpatrzoną w twarz syna. Głowa i ramiona Chrystusa spoczywają na lewym ramieniu Marii. Rzeźbę tę wykonano w betonie i nie polichromowano – swoją surowością ma podkreślać tragizm oraz wagę tego wydarzenia. Druga rzeźba została umieszczona w apsydzie ponad wejściem do księgarni znajdującej się w piwnicach kościoła Matki Boskiej Częstochowskiej. Ciało Chrystusa nie leży na kolanach Marii, lecz u jej stóp, a głowa i piersi opierają się, podobnie jak poprzednio, na jej lewym przedramieniu. Twarz Matki ujęta jest frontalnie. W swej stylistyce rzeźba ta nawiązuje do dziewiętnastowiecznej rzeźby ludowej. Jej autorem jest Kazimierz Gawron.

Malarskie przedstawienia omawianej sceny znajdują się w kościele Matki Boskiej Częstochowskiej, w kaplicy Świętego Krzyża, i są dziełem Olgi Bajkowskiej. Pierwszy obraz powtarza scenę znaną z licznych dzieł, drugi natomiast nawiązuje do nie tak dawnej historii Polski, do Powstania Warszawskiego. Tematyka obu obrazów jest identyczna, lecz forma i wymowa różne. Matka Boża z pierwszego obrazu swój ból znosi w milczeniu, jest skupiona i wyciszona, pełna wiary. W przeciwieństwie do niej matka powstańca, pieta z drugiego obrazu, pełna jest krzyku, protestu, buntu wobec nieszczyścia. Cisza i spokój emanujące z obrazu przedstawiającego cierpienie Marii uwypuklają powagę i doniosłość tej sceny, drugi obraz ma uzmysłwić, jak różne jest cierpienie *ziemskie* od *boskiego*, pokazać jak ludzie są

Golgota

Północno-wschodnia strona budowanej bazyliki. Stan z czerwca 1998 roku

Fronton bazyliki. Stan z czerwca 1998 roku

Chrzest Litwy, wizja malarska Jana Molgi z kaplicy Matki Bożej Ostrobramskiej

rozpostarte skrzydła, ale nie może wzlecieć, gdyż wolność Polaków nie jest pełna. Ten orzeł symbolizuje Polskę rządzoną przez komunistów.

Mauzoleum zawiera bardzo wiele treści historycznych i patriotycznych. Przypomina pielgrzymom o takich postaciach, jak generał Władysław Sikorski, błogosławiony Michał Kozal czy ojciec Maksymilian Maria Kolbe. Przypomina również o tragediach, które rozegrały się w obozach koncentracyjnych budowanych przez hitlerowców na terenie Polski i innych krajów Europy. Wymienione są także organizacje, które walczyły z okupantem – Armia Krajowa, Gwardia Ludowa, Związek Walki Zbrojnej, Armia Ludowa, Szare Szeregi, Bataliony Chłopskie, Milicja Ludowa i partyzantka. Tę ostatnią dwukrotnie wymieniono na Ścianie, lecz – co jest istotne – nie powiązano jej z żadną tajną organizacją działającą na terenie Polski w okresie II wojny światowej. Tragedię

wojenną przypominają też epitafia na Golgotcie. Poświęcono je wszystkim pomordowanym w obozie w Dachau i kobietom zamęczonym w Ravensbrück.

Mauzoleum Męczenników II Wojny Światowej przypomina również o tragediach, które rozgrywały się na okupowanych przez Związek Radziecki wschodnich terenach przedwojennej Polski. W 1994 roku postawiono pomnik oficerom pomordowanym w Ostaszkowie, Katyniu, Kozielsku i Miednoje. Przedstawia on grupę osób czekających na powrót ojców, braci, synów z Katynia i innych wschodnich obozów zagłady. Rzeźby te wykonane zostały przez Olę Bajkowską w betonie.

Szczególnie wyraziście na terenie Sanktuarium Matki Bożej Licheńskiej ukazane zostało powstanie warszawskie. Z malarskich upamiętnień wydarzenia wymienić należy obraz Olgi Bajkowskiej, który ukazuje rozpacz matki po utracie syna – powstańca. Płót-